

ปัจจัยสังคมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา Social Factors Affecting the Choice of Elderly Care Services in Nakhon Ratchasima Province

¹อัจฉรา วิบูลย์ณรงค์ ²นลินี สุรดิษฐ์ ³ศุภากร สุรดิษฐ์ ⁴วิชิต สุรดิษฐ์

¹Archara Wiboonronnarong ²Nalinee Suradinkura ³Supakorn Suradinkura

⁴Vichit Suradinkura

^{1,2,3,4}ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2,3,4}Master of Arts in Development Management, Suan Sunanda Rajabhat University

¹Corresponding author, e-mail: wibulyrnngkhxacchra@gmail.com

Received May 23, 2025; Revised June 28, 2025; Accepted: December 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับปัจจัยด้านสังคม และการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา (2) ศึกษาปัจจัยสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย เป็นรูปแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1)ระดับปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านสังคมด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านครอบครัว ส่วนการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดูแลด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D = 0.85) รองลงมา ความเต็มใจของผู้สูงอายุ ในการรับบริการและทำตามแผนการดูแล (2) ปัจจัยด้านสังคมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลในการทำนายได้ดีที่สุด คือด้านครอบครัว และด้านวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยสังคม; ผู้สูงอายุ; จังหวัดนครราชสีมา

Abstract

This research aims to (1) study the level of social factors and the decision to use elderly care services in Nakhon Ratchasima Province, and (2) examine the social factors influencing the decision to use elderly care services. The research employed

a quantitative approach. The sample group consisted of 400 elderly individuals aged 60 years and over residing in Nakhon Ratchasima Province. The research instrument was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis included mean ($\bar{x}$), percentage (%), standard deviation (S.D.), and multiple regression analysis. The research findings revealed that: (1) Social factors influencing the decision to use elderly care services in Nakhon Ratchasima Province were at a high level overall ($\bar{x}$ = 3.78, S.D. = 0.64). When considered by category, it was found that cultural social factors had the highest mean, followed by family-related factors. (2) The decision to use elderly care services in Nakhon Ratchasima Province was also at a high level. When examined by item, the aspect with the highest average score was emotional and psychological care for the elderly ($\bar{x}$ = 3.81, S.D. = 0.85), followed by the elderly's willingness to receive services and comply with care plans.

Keywords: Social factors; Elder; Nakhon Ratchasima Province

บทนำ

การกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับที่ 13 ในส่วนของโครงสร้างประชากรของประเทศ พบว่าสังคมไทยเข้าสู่การเป็น สังคมสูงวัย มาตั้งแต่ปี 2548 โดยในปี 2563 มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุรวมกว่า 11.6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.57 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 3-21 ปีที่จะมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือเพียงร้อยละ 20.66 ของประชากรทั้งหมดในปี 2570 หรือลดลงกว่า 715,000 คน ภายในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุจะมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุน้อย และการที่ประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง อาจนำมาซึ่งปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศ ตอกย้ำความจำเป็นในการพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความสามารถในการแข่งขัน และผลิตภาพแรงงาน รวมถึงความต้องการงบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการรองรับวัยเกษียณ จากอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระทางการคลังในด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น. (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ประเทศไทยนั้นจะได้มีการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 จากการที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีมากถึง 10% ของประชากรทั้งประเทศ สำหรับสถิติจำนวนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2567 ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2567 พบว่าในจำนวนประชากรทั้งหมด 65,982,984 คน แยกเป็นจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 64,989,504 คนมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 13,450,391 คน หรือร้อยละ 20.70 ผู้สูงอายุทั้งหมด แยกเป็นกลุ่มผู้สูงอายุชาย 5,948,010 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.22 และ กลุ่มผู้สูงอายุหญิง 7,502,381 คน คิดเป็นร้อยละ 55.78 ของกลุ่มผู้สูงอายุ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567) ซึ่งถือได้ว่าภายในอนาคตต่อไปจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่ง

บางครอบครัวนั้นอาจจะมิบุตรหลานคอยให้ความดูแลอยู่บ้าน แต่ทว่าผู้สูงอายุมีไม่น้อยที่ไม่มีบุตรหลานคอยดูแล ผลสุดท้ายของผู้สูงอายุที่ไม่มีคนดูแลนั้นต้องได้พึ่งพิงศูนย์สถานบริการดูแลผู้สูงอายุ

ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุมีบทบาทและหน้าที่ ที่สามารถดูแลผู้สูงอายุ สำหรับครอบครัวใดก็ตามที่ไม่มีความสามารถหรือไม่มีความพอที่จะดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ก็สามารถนำผู้สูงอายุเหล่านั้น มาเข้ารับบริการกับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุได้ตามความต้องการ ฉะนั้นปัจจัยในการเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เลือกใช้บริการมองหาหลักๆคือ คุณภาพของการให้บริการ (Service Quality) ซึ่งผู้ให้บริการก็ต้องมีปัจจัยด้านจิตวิทยาในการดำเนินงานด้วยเช่นกันและมีจิตใจที่พร้อมให้บริการ (เกษรา วิจิตชะจี, 2566) ซึ่งมีความสอดคล้อง ปณณรัตน์ ธนโชคชัยวงศ์. (2567) พบว่าด้านสภาพสิ่งแวดล้อมการบริการ ที่ผู้สูงอายุเข้ามาใช้บริการศูนย์การดูแลมากที่สุด สืบเนื่องจากว่าการบริการของศูนย์ดูแลนั้นมีความพร้อมต่อการดูแลผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการฝึกฝนรับมือกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง สำหรับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุถือว่าเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตมากขึ้นเนื่องจาก ประชากรผู้สูงอายุมีมากขึ้น บางแห่งลงทุนเปิดเป็นโรงเรียนสอน เพื่อผลิตบุคลากรให้มีความรู้ในการบริการผู้สูงอายุ เริ่มต้นหลักการดูแลผู้สูงอายุความรู้พื้นฐานการพยาบาลและการแพทย์การช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน การกายภาพบำบัด แต่การบริการสถานบริบาลดูแลผู้สูงอายุถึงมีมากขึ้นแต่ก็ยังไม่มีเพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากปริมาณของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นในทุกปี เหตุผลส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการอันดับแรกเพราะไม่มีเวลา อันดับสองไม่มีความรู้ความชำนาญในการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในระยะพักฟื้น โดยเฉพาะกรณีป่วยเป็นโรคหรือเป็นอัมพาต ต้องให้อาหารผ่านทางสายยาง บางหลายติดเครื่องช่วยหายใจติดตัวหลังจากออกจากโรงพยาบาล ถึงเวลาที่แพทย์อนุญาตให้กลับมาพักอาศัยที่บ้าน บุตรหลานหรือญาติก็ยังไม่มีความชำนาญ ความพร้อม อุปกรณ์พอที่จะสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ (จุฑามณี สายยี่ต, 2561)

สถานการณ์ของผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี การแก้ไขปัญหาโดยการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุที่เป็นจริงและผู้สูงอายุต้องเข้าถึงสิทธิการรักษาอย่างทั่วถึงสำหรับการดำเนินชีวิตต่างจากเดิม ก่อให้เกิดโรคติดต่อเพิ่มขึ้นมากในแต่ละปีการแก้ไขปัญหา โดยการให้ความรู้ในการป้องกันโรคต่างๆตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม มีภูมิต้านทานในผู้สูงอายุลดลง เกิดปัญหาในโรคติดต่อ เช่น วัณโรค ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ปอดบวม เป็นต้น การแก้ไขปัญหา ทำได้โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายตามความเหมาะสม มีปัญหาเรื่องการเดินทาง การแก้ไขปัญหา บางพื้นที่มีรถสำหรับ รับ-ส่งผู้สูงอายุในการไปพบแพทย์ ณ โรงพยาบาลชุมชน หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ แนวทางการแก้ไขปัญหาปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสม เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ (ณปภัช นฤคนธ์, 2567)

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวมานั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยสังคมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาสถานดูแลผู้สูงอายุให้ตอบสนองปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุและเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านสังคม และการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 338,570 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้วิธีคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วย (1) ด้านสังคมและชุมชน (2) ด้านครอบครัว (3) ด้านวัฒนธรรม โดยใช้การวัดข้อมูลประเภทมาตรวัดอันตรภาคหรือช่วง (Interval) และมีลักษณะคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 15 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้อง (Validity) ของคำถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษาได้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 1.000 ซึ่งถือเป็นที่ยอมรับได้ และค่าทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวัดความคงที่ภายใน (Internal Consistency) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) หรือค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ซึ่งเกณฑ์ของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ที่เหมาะสมจะต้องมีค่ามากกว่า 0.80 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ไปแจกจ่ายกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยสอบถามถึงอายุ และความสนใจในการตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการบรรยายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.69) รองลงมา ด้านครอบครัว ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = 0.70) และ ด้านสังคมและชุมชน ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา โดยรวม

ด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านสังคมและชุมชน	3.72	0.74	มาก	3
ด้านครอบครัว	3.75	0.70	มาก	2
ด้านวัฒนธรรม	3.88	0.69	มาก	1
รวม	3.78	0.64	มาก	

ด้านสังคมและชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคคลรอบข้างเช่น เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน มีส่วนช่วยให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ชุมชนมีการสนับสนุนหรือมีโครงการต่างๆ เพื่อดูแลผู้สูงอายุ (เช่น ศูนย์ดูแลกลางวัน, กิจกรรมสังคม) ครอบครัวที่มีฐานะดีทำให้สมาชิกครอบครัวตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ความพร้อมของสถานบริการในชุมชน ทำให้ครอบครัวใช้บริการ ดูแลผู้สูงอายุ และ ชุมชนยอมรับความจำเป็นของการใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ ตามลำดับ

ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สมาชิกของครอบครัวที่มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัวมีความคิดเห็นตรงกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สถานบริการดูแล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน รองลงมาได้แก่ สมาชิกในครอบครัวและผู้สูงอายุที่มีความใกล้ชิดกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุครอบครัวให้ความสำคัญร่วมกันในการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวสามารถให้การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครอบครัวสามารถให้การสนับสนุน ด้านค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ สมาชิกในครอบครัวและผู้สูงอายุที่มีความใกล้ชิดกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ สมาชิกของครอบครัวที่มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวให้ความสำคัญร่วมกันในการตัดสินใจเลือกสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ และการยอมรับสถานบริการดูแลผู้สูงอายุทำให้ครอบครัวเลือกใช้บริการ ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยสังคมส่งต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา

การเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ความสะดวกในการเดินทางไป - กลับ หรือ การอยู่ใกล้บ้าน	3.65	0.82	มาก	6
2. ความเชี่ยวชาญของบุคลากรผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (เช่น พยาบาล นักกายภาพบำบัด)	3.67	0.79	มาก	5
3. ค่าใช้จ่ายในการดูแล (เช่น ค่าบริการรายเดือน, ค่าอาหาร, ค่ายา)	3.58	0.81	มาก	8
4. รูปแบบการบริการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น มีการทำกิจกรรมบำบัด, กายภาพบำบัด, กิจกรรมสันทนาการ)	3.64	0.82	มาก	7
5. ความปลอดภัยของสถานบริการ (เช่น มีระบบกล้องวงจรปิด, มีใบอนุญาตถูกต้อง)	3.64	0.82	มาก	7
6. สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น ห้องพักผ่อน, โครงสร้างอาคารเอื้อต่อผู้สูงอายุ, อาหารที่เหมาะสม)	3.65	0.80	มาก	6
7. ชื่อเสียงหรือการแนะนำจากผู้ที่ใช้บริการ มีผลต่อการเลือกใช้บริการ	3.79	0.79	มาก	3
8. ความเชื่อมั่นในการดูแล (เช่น การดูแลแบบประคับประคอง, การฟื้นฟูสุขภาพ)	3.78	0.84	มาก	4
9. การดูแลด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ	3.81	0.85	มาก	1
10. ความเต็มใจของผู้สูงอายุ ในการรับบริการและทำตามแผนการดูแล	3.80	0.83	มาก	2
รวม	3.70	0.53	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดูแลด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$, S.D = 0.85) รองลงมา ความเต็มใจของผู้สูงอายุในการรับบริการและทำตามแผนการดูแล ($\bar{x} = 3.80$, S.D = 0.83) ชื่อเสียงหรือการแนะนำจากผู้ที่ใช้บริการ มีผลต่อการเลือกใช้บริการ ($\bar{x} = 3.79$, S.D = 0.79) ความเชื่อมั่นในการดูแล (เช่น การ

ดูแลแบบประคับประคอง, การฟื้นฟูสุขภาพ) ($\bar{x}$ = 3.78, S.D = 0.84) ความเชี่ยวชาญของบุคลากรผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (เช่น พยาบาล นักกายภาพบำบัด) ($\bar{x}$ = 3.67, S.D = 0.79) ความสะดวกในการเดินทางไป - กลับ หรือ การอยู่ใกล้บ้าน ($\bar{x}$ = 3.65, S.D = 0.80) รูปแบบการบริการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น มีการทำกิจกรรมบำบัด, กายภาพบำบัด, กิจกรรมสันทนาการ) และ ความปลอดภัยของสถานบริการ (เช่น มีระบบกล้องวงจรปิด, มีใบอนุญาตถูกต้อง) ($\bar{x}$ = 3.64, S.D = 0.82) ค่าใช้จ่ายในการดูแล (เช่น ค่าบริการรายเดือน, ค่าอาหาร, ค่ายา) ($\bar{x}$ = 3.58, S.D = 0.81) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะจังหวัดนครราชสีมามีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมาก และมีรูปแบบการดูแลที่ยังพึ่งพาครอบครัวเป็นหลัก จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและบทบาททางสังคมมีอิทธิพลสูงในการเลือกใช้บริการมี ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2562) กล่าวว่า จารีต วัฒนธรรม วั้วว่า เป็นแบบแผนความประพฤติที่ผู้บริโภคมักปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนจะได้รับการต่อต้านจากสมาชิกในสังคมอย่างจริงจัง เนื่องจากมีผลกระทบต่อระบบสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นส่วนรวมซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิทย์ สัพพะเลข ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ด้านวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ประวิทย์ สัพพะเลข ,2566) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่แตกต่างกันของ เกษรา วิจิตชะจี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยาด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านจิตวิทยาด้านการเรียนรู้ คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ปัจจัยด้านจิตวิทยาด้านความเชื่อถือข้อค้นพบนี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนบริการของภาครัฐหรือเอกชน โดยเฉพาะในด้านการทำกิจกรรม เช่น การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตใจในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น (เกษรา วิจิตชะจี ,2565)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดูแลด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ อาจจะเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุมีสภาวะจิตใจที่ค่อนข้างอ่อนไหว การดูแลจิตใจของผู้สูงอายุ จึงมีส่วนสำคัญมาเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ , 2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว บอกว่ารู้สึกเหงา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนไป เพราะเกษียณอายุจากการทำงาน มีกิจกรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคมลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียบทบาท ในคุณค่าของตัวเองลดลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณรัตน์ ธนโชคชัยวงศ์ ได้

ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุของประชาชนวัยทำงาน อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย 1) การตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า การดูแลทางด้านจิตใจและอารมณ์อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่สนับสนุน (ปิ่นรัตน์ ธนโชคชัยวงศ์ ,2567) แต่ก็ยังงานวิจัยที่มีความแตกต่าง คือ ไพโรจน์ ทิพมาตร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบ้านพักคนชราของผู้สูงอายุ(1) ด้านสินค้าหรือบริการ ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน (2) ด้านราคา ต้องการบ้านพักคนชราที่มีหลายระดับราคาให้เลือก (3) ด้านสถานที่ ต้องการบ้านพักที่อยู่ใกล้สถานพยาบาลมากที่สุด (4) ด้านส่งเสริมการตลาดต้องการรับข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถเยี่ยมชมบ้านตัวอย่าง (5) ด้านบุคลากร ต้องการบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยดูแล (6) ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือต่อผู้ประกอบการมากที่สุด (7) ด้านกระบวนการให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกในการติดต่อสถานพยาบาลเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบ้านพักคนชราของผู้สูงอายุ (ไพโรจน์ ทิพมาตร์ ,2564)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยสังคมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปตามแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 ปัจจัยสังคมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากภาพอธิบายได้ว่า ในด้านสังคมและชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการดูแลอย่างมีคุณภาพ การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การประชุม ชี้แจง การเยี่ยมบ้าน หรือการมีเวทีให้ผู้สูงอายุได้แสดงความเห็น เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นการ ตัดสินใจใช้บริการดูแลได้ดียิ่งขึ้น ด้านครอบครัว ความเข้าใจของสมาชิกในครอบครัวต่อความจำเป็น ในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้บริการจากภายนอก จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุในการเปิดรับบริการเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น และ ด้านวัฒนธรรมก็มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการเลือกใช้บริการของผู้สูงอายุอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ยังคงยึดถือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การให้ความเคารพต่อผู้ สูงวัย การยึดมั่นในความกตัญญู หรือแม้แต่การเลือกบริการที่ไม่ขัดกับวิถีชีวิตดั้งเดิม ล้วนเป็นเงื่อนไข สำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาบริการดูแลที่เหมาะสม

บทสรุป

จากการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า โครงสร้างครอบครัวแบบดั้งเดิมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน หลายรุ่นในครอบครัวเดียวกัน เริ่มลดบทบาทลง โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองและชานเมืองของจังหวัด นครราชสีมา ครอบครัวส่วนใหญ่เปลี่ยนเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว ซึ่งสมาชิกในบ้านมักต้องออกไป ทำงานนอกบ้านทั้งวัน ทำให้ขาดเวลาและทรัพยากรในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งผลให้ครอบครัวเหล่านี้เริ่ม มองหาทางเลือกในการใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจากภายนอกมากขึ้น ทั้งในรูปแบบสถานดูแลชั่วคราว หรือถาวร รวมถึงบริการดูแลถึงบ้าน นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่านิยมของประชาชนเกี่ยวกับการดูแล ผู้สูงอายุเริ่มเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เคยมองว่าการส่งผู้สูงอายุไปอยู่สถานดูแลเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม หรือ “ทอดทิ้ง” แต่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ กลับมองว่าการเลือกใช้บริการดูแล ผู้สูงอายุจากผู้เชี่ยวชาญถือเป็นการมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุพการี トラบใดที่สถานดูแลมีมาตรฐาน มี ความปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การตัดสินใจเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความจำเป็นทางกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่ผูกพันกับบริบททางสังคมในหลากหลายมิติ ซึ่งนับเป็น ฐานข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานรัฐและเอกชนในการวางแผนและพัฒนาระบบบริการที่สอดคล้อง กับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านสังคมและชุมชน การสร้างความตระหนักในชุมชนเกี่ยวกับบริการดูแลผู้สูงอายุ แม้ว่า ปัจจัยด้านสังคมและชุมชนจะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการในระดับหนึ่ง แต่ยังคงพบว่าการยอมรับการ ใช้บริการดูแลผู้สูงอายุจากชุมชนมีข้อจำกัด ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูล เกี่ยวกับความสำคัญของศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ครอบครัวและชุมชน จังหวัดนครราชสีมา
2. ด้านครอบครัว เนื่องจากรายได้เฉลี่ยของครอบครัวผู้สูงอายุอยู่ในระดับต่ำ และค่าใช้จ่าย ในการใช้บริการศูนย์ดูแลถือเป็นภาระสำคัญ จึงควรมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่าย เช่น

การให้เงินอุดหนุนหรือการจัดทำแพ็คเกจค่าบริการในราคาประหยัด เพื่อให้ครอบครัวสามารถเข้าถึงบริการได้มากขึ้น และลดความกังวลของผู้สูงอายุในด้านการเงิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบ องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการของผู้สูงอายุที่สำคัญสำหรับดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดูแลผู้สูงอายุในบ้าน โดยควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาเป็นอันดับแรก สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

1. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการดูแลผู้สูงอายุ แนะนำให้ดำเนินการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการในกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงศึกษาผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

2. เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความต้องการ แรงจูงใจ และความคิดเห็นของผู้สูงอายุและครอบครัวอย่างแท้จริง

3. ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง หรือเปรียบเทียบหลายพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถเปรียบเทียบเชิงพื้นที่ และนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2562). *การเปลี่ยนแปลงผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2567, จาก <https://dsdw.go.th>.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2567). *สถิติจำนวนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2567*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2567, จาก <https://www.amarintv.com/news/social/230883>.
- เกษรา วิจิตชะจี. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- จุฑามณี สายยัด. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเขตประเวศ. *ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- ณภัช นฤคนธ์. (2567). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามนโยบายการขับเคลื่อนโครงการ "ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี" จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์*. 39(1), หน้า 249 – 262.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2562). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิชัยอักษร
- ปณณรัตน์ ธนโชคชัยวงษ์. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุของประชาชนวัยทำงาน อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. *Singburi Hospital Journal*, 32(3), หน้า 67 -76.

ประวิทย์ สัพพะเลข. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการกิจการการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้มีภาวะพึ่งพิงในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(10), หน้า 1151 – 1168.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2567. ,จาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf.

สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา. (2567). *จำนวนประชากรของจังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2567., จาก <https://nkrat.nso.go.th/>.